

Az adatszolgáltatás technológiájának/algorithmusának vizsgálata,
minőségi ajánlások

A dokumentum a TÁMOP 5.4.1. számú kiemelt projekt keretében, a **Magyar Addiktológiai Társaság** megbízásából készült.

Készítette: Nádas Eszter és dr. Varga Orsolya

A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet megbízásából

Bevezetés, általános célkitűzések:

A helyi szinten – nem országos adatgyűjtés eredményeképpen – keletkező adatok összehasonlítása, illetve összegzése az eltérő gyakorlatok, minőségi jellemzők miatt általában nehezen megvalósítható. Jelen projekt kísérletet tett arra, hogy azonos módszertan segítségével végezzen az ország több városában/régiójában adatgyűjtést, illetve kutatásokat a helyi szükséglet meghatározás módszertanának kialakítása céljából.

Az azonos módszertan mentén történő adatgyűjtés elengedhetetlen feltétele egy jól működő, megbízható, a kábítószer-helyzet és az azzal kapcsolatos szükségletek változásait monitorozó, nyomon követő rendszer kialakításának. Mind a monitorozás, mind a szükségletek felmérése során további lényeges pont, hogy a használt eszközök megfeleljenek a nemzetközi szakirodalom és nemzetközi szervezetek ajánlásainak. A nemzetközileg elismert és alkalmazott eszközök alkalmazása egyrészt lehetővé teszi a hazai adatok más országokból származó adatokkal való összevetését, másrészt az adatgyűjtési módszerek minőségét is biztosítja.

Az adatszolgáltatás során figyelembe vett célok:

Országos szinten összehasonlítható adatok generálása helyi szinten.

Adatgyűjtés területeinek pontos meghatározása.

EU-s (nemzetközi) adatgyűjtésbe is illeszthető információ gyűjtése.

Adatgyűjtés céljainak és az adatok felhasználhatóságának meghatározása, a beavatkozások tervezése és értékelése során.

Nemzetközi ajánlások és kutatási eredmények figyelembe vétele az ellátások bizonyítékon alapuló tervezése érdekében.

A rendelkezésre álló szolgáltatások feltárása mellett a hiányterületek és hiányzó alapvető szolgáltatások azonosítása.

A személyes adatok védelmének teljes körű biztosítása.

Tapasztalatok a zárótanulmányok alapján:

A projektben résztvevő városok/régiók tanulmányt készítettek a kezelő-ellátó intézményrendszer feltérképezése és a szükséglet-meghatározás céljából. Az adatgyűjtéshez és elemzéshez különböző típusú eszközöket használtak (adatlap-kitöltés,

adatok leválogatása már létező adatbázisokból (kezelési adatok), kérdőíves adatfelvétel, fókuszcsoportos adatgyűjtés). A tanulmányok alapján, a városok/régiók koordinátorainak kiegészítéseivel készültek el az egyes területek információs térképei, melyek áttekintést nyújtanak a projekt során felhasznált adatforrásokról és kutatásokról. Az információs térképek egyik fő célkitűzése, hogy egységes, átlátható módon mutassák be minden érintett számára az adatok keletkezésének, gyűjtésének módját, valamint az adatgyűjtés eredményeképp rendelkezésre álló adatok típusát, felhasználhatóságát, korlátait.

A projekt során alkalmazott adatgyűjtési módszerek között voltak könnyebben alkalmazhatóak, illetve olyanok is, melyek alkalmazása, elsajátítása nagyobb körültekintést, alaposabb felkészültséget igényelt. Az adatgyűjtésekért felelős szakemberek az eszközök alkalmazása előtt azok használatával kapcsolatos képzésen vettek részt.

Az elkészült tanulmányok alapján összességében megállapítható, hogy az egyes városok/régiók megfelelően elsajátították a projekt során felkínált eszközöket, részletes elemzéseket készítettek a helyi szükségletekről: az intézményi profilról, a kliensprofilról, a kielégített és kielégítetlen szükségletekről, valamint a rejtőzködő szerhasználókról. A legtöbb városban most először készült lokális kutatás a rejtőzködő szerhasználókról.

Az adatgyűjtés technológiáját tekintve a különböző szükségletek megismeréséhez megfelelő eszközöket alkalmaztak, azok megismerése és elsajátítása jelentős hasznot, tudás tökét jelent a résztvevő városok számára a jövőben.

A szükséglet-feltárás során alkalmazott módszerek

Feltárni kívánt terület	Alkalmazott módszer	Felhasznált eszköz	Hol alkalmazták?
Intézményi profil	Személyes lekérdezés	Adatlap a kezelést-ellátást nyújtó szervezetek számára	Észak-budai régió, Észak-pesti régió Miskolc, Dunaújváros
Kliensprofil	Adatok leválogatása rutin adatgyűjtésből	TDI adatlap	Észak-budai régió, Észak-pesti régió, Miskolc,

			Dunaújváros
Kliensprofil	Adatok leválogatása rutin adatgyűjtésből	OSAP adatlap	Észak-budai régió, Észak-pesti régió, Miskolc
Klienselégedettségi vizsgálat	Kérdőíves lekérdezés	Kliens elégedettségi és szükségletfelmérő kérdőív	Észak-budai régió, Miskolc,
Kliensek egyéni szükségleteinek felmérése	Kérdőíves lekérdezés	Kliens elégedettségi és szükségletfelmérő kérdőív	Észak-budai régió Miskolc,
Rejtőzködő szerhasználók feltérképezése	Kérdőíves lekérdezés	Szükséglet felmérő kérdőív: rejtőzködő marihuána használók, Rejtőzködő problémás intravénás használók kérdőív Rejtőzködő több szert használók	Észak-budai régió, Észak-pesti régió Miskolc, Dunaújváros
Kábítószer probléma és a szenvedélybetegek szükségletei a szakemberek szerint	Fókuszcsoportos interjú	Fókuszcsoport interjúvázlat	Észak-pesti régió, Észak-budai régió Miskolc, Dunaújváros

A projekt során a vizsgált régiók információs térképének alapjául szolgáló helyzetelemzések (zárótanulmányok) és az információs térképek segítségével teljes képet kaphatunk az összegyűjtött adatokról, az információk minőségéről. Ez lehetővé teszi a projektben használt adatgyűjtési módszerek eredeti vagy módosított formában történő felhasználását országos szinten.

Az elkészült felmérések kitértek a szenvedélybetegekkel foglalkozó intézmények és az általuk nyújtott szolgáltatások leírására, bemutatására, az egyes szolgáltatások közötti átfedések és az átjárhatóság feltárása azonban további vizsgálatokat igényel.

Minőségi ajánlások:

- A TÁMOP projekt egyik fő célja, hogy a beavatkozások és a döntéshozatal során a bizonyítékon alapuló információ kerüljön felhasználásra. Ezen cél elérése érdekében fontos a lehető legszélesebb körű adatok begyűjtése és felhasználása.
- Az adatgyűjtési eszközök megismerése és megfelelő alkalmazása érdekében szükséges az adatszolgáltatók folyamatos képzése.
- Az adatok jobb verifikálásának és könnyebb feldolgozásának érdekében ajánlott a papír alapú adatgyűjtési rendszerek fokozatos átállása elektronikus rendszerekre.
- Az összehasonlíthatóság és az átláthatóság érdekében az informatikai fejlesztéseket egyeztetéseket követően kell elvégezni az egyes régiókban, hogy az országos adatgyűjtésbe illeszthetők legyenek a szociális területen végzett szolgáltatások igénybevételének adatai. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a kliensek személyes adatai védelmének biztosítását (pl. generált kód használata).
- A projekt zárótanulmányaiban részletezett egyes adatgyűjtési rendszerek évek óta működnek. Fontos ezen adatgyűjtések továbbfejlesztése (pl. kielégedettség) és kiterjesztése olyan területekre, ahol eddig nem alkalmazták teljes körűen. .
- Minden esetben nagyon fontos az adatok forrásának pontos meghatározása (pl. helyzetfelmérő, szükségletfelmérő tanulmányokban).
- A projekthez köthető egyszeri kutatások folytatása az időbeni változások követésére és az értékeléshez is szükséges.
- Régiós vagy területi intézmények létrehozása, vagy már működő intézmények feladatkörének bővítése: olyan intézmény, ahol a már létező adatokat összegyűjtik, és az esetleges értékeléshez ezen adatokat szolgáltatják, vagy az értékelést is el tudják végezni.
- A szükségletfelmérés során fontos, hogy az összes szereplő ugyanazon témakörök, változók mentén írja le helyzetét, így biztosítható az információk összekapcsolhatósága (pl. a fókuszcsoporthoz és a kliensek körében azonos

kérdéseket kell feltenni, hogy az egyezőségek is megerősítsék a szolgáltatás hiányosságait vagy erősségeit).

- A projekt során összegyűjtött információk, eredmények prezentálása legyen jobban átlátható és könnyebben értelmezhető. Ezen cél elérése érdekében fontos az aggregát adatok részletesebb bemutatása valamint az ábrák, táblázatok szöveges értelmezése, magyarázata.
- A szükségletfelmérés eredményeinek megfelelő kommunikálása a szakterület és a földrajzi terület döntéshozói felé szintén elengedhetetlen. Ha az adott terület szakemberei nem jártasak a kommunikációs technikákban, akkor szükséges lehet kommunikációs szakemberek bevonása.